

Avdelningen Regioner och miljö
Karin Hedeklint

Möte i användarrådet för mark- och bebyggelsestatistik 18 september 2018

Närvarande:

Olov Schultz, Boverket, ordförande
Fredrik Isaksson, Sveriges Byggindustrier
Marika Ström, Lantmäteriet
Tomas Ernshagen, Fastighetsägarna Sverige
K.A. Stefan Svensson, Näringsdepartementet
Filippa Egnér, Boverket (ersättare)
Annika Kruuse, Malmö stad (föredragshållare pt 7)

Från SCB:

Marie Haldorson, RM/LEDN (avdelningen Regioner och miljö)
Karin Hedeklint, RM/SBT (enheten Samhällsbyggnad och turism)
Kaisa Ben Daher, RM/SBT (enheten Samhällsbyggnad och turism)

Frånvarande:

Love Börjeson, Hyresgästföreningen riksförbundet
Jan-Ove Östbrink, Sveriges Kommuner och Landsting
Ola Inghe, Naturvårdsverket, Miljöövervakningsenheten
Roger Gustafsson, Boverket
Daniel Bergquist, SLU Ultuna
Peter Sundqvist, SABO, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag
Berndt Lundgren, KTH, Bygg- och fastighetsekonomi
Pernilla Nordström, Länsstyrelsen i Stockholms län
Lovisa Sköld, SCB BV/BEV (enheten Befolkning och ekonomisk välfärd)

Inför rådets ordinarie möte hade ordförande Olov Schultz, organiserat och guidat rådet på en rundtur genom Malmös olika stadsdelar. Guidningen syftade till att ge en större förståelse för den statistik som SCB producerar inom området markanvändning, bostäder och bebyggelse, genom att visa både gammal, ny och framtida byggnation i staden. Vi fick även se exempel på Malmös grönstrukturer i form av parker, skolgårdar, sportfält och åtgärder för dagvattenhantering.



1 Användarrådets möte öppnas

Ordförande öppnade mötet.

2 Godkännande av dagordningen

Dagordningen godkändes utan ändringar.

3 Mötesanteckningar från föregående möte

Anteckningarna godkändes utan ändringar och lades till handlingarna.

4 Nästa möte

Datum för nästa möte är den 27 mars 2019. Vi är då i SCB:s lokaler i Stockholm.

Från 2019 startar en ny 3-årig mandatperiod för användarrådet. Det inleds med att SCB:s GD fattar ett nytt beslut om användarrådets sammansättning, avseende ordförande och ledamöter. Det finns då möjlighet att engagera nya ledamöter i rådet. Inför detta kommer SCB att utvärdera rådets sammansättning och arbete. Även nuvarande ledamöter får delta i arbetet genom att besvara en enkät om hur arbetet har fungerat under den senaste treårsperioden.

Vi diskuterade möjligheterna att delta i rådets möten via Skype. Vi enades om att mötena blir bäst om alla ledamöter kan träffas på samma plats, eftersom det i regel ger ett mer aktivt deltagande. Ledamöter som inte kan delta på annat sätt en Skype, ska dock ges den möjligheten. Det är emellertid viktigt att alla ledamöter träffas vid mandatperiodens första möte.

5 SCB-frågor

Marie Haldorson, SCB, presenterade aktuella frågor på myndigheten.

Omlokaliseringen från Stockholm till Örebro är i stort sett klar. De delar av SCB som har flyttat är all personal inom datainsamling, IT, administration och stab, samt delar av kommunikation. Det återstår nu vissa delar av den successiva utfasningen i Stockholm, med uppbyggnad i Örebro. I Örebro har SCB kunnat vara kvar i samma lokaler som tidigare, genom att personalen sitter trängre. Samtidigt som detta pågår har SCB:s fältorganisation av intervjuare krympt.

Begreppet *officiell statistik* har förtydligats med hjälp av nya riktlinjer. Begreppet innebär nu att all statistik som finansieras av anslag och som publiceras regelbundet är officiell statistik. Även all statistik som är EU-reglerad är officiell. Undantag från dessa regler ska märkas upp. Att statistiken är officiell innebär att det ställs särskilda krav på dess kvalitet och dokumentation.

SCB har nyligen tagit fram en rapport om kvaliteten i Sveriges officiella statistik, där olika kvalitetsdimensioner i produktionen har utvärderats.

SCB:s arbete med anpassningar enligt GDPR fortgår enligt plan.

SCB:s GD Joakim Stymne har beslutat om ny utformning av ledningsstab. Förändringen innebär en tajtare avdelning med fokus på strategiska frågor, internationell och nationell samordning, samt kontakter med regeringskansliet

och användarråd. De funktioner som inte längre ingår i staben, d.v.s. jurister, verksamhetskontrollers och säkerhetsorganisationen, har flyttat till den administrativa avdelningen.

Avdelningen för datainsamling fokuserar på att hantera bortfall i undersökningar, genom att hitta alternativa metoder för insamling av data.

Den 8 november anordnar SCB en heldagskonferens; *Statistikforum*. Tema för dagen är digitalisering. Talare är bland andra Eurostats GD och författaren Lena Andersson. Information om tider, anmälan etc. finns här:

<http://www.scb.se/vara-tjanster/kalendarium/statistikforum-2018/>

SCB förklarade för användarrådet hur nationalräkenskaperna på SCB tar fram snabbstatistik för kvartalsvis BNP, avseende 2:a kvartalet. Statistiken är preliminär och baserad på ett fåtal datakällor. Det är en viss osäkerhet i siffrorna. Den publiceras så tidigt att underlaget kräver mycket skattningar och modellberäkningar. Anledningen till att denna snabbstatistik ändå tas fram och publiceras är att regeringen behöver underlag för sitt arbete med budgetpropositionen. Den ordinarie kvartalsberäkningen publiceras i september då dataunderlaget är mer tillförlitligt, vilket leder till revideringar jämfört med snabbstatistiken.

6 Bordet runt

Sveriges byggindustrier

Arbetet har under den senaste tiden fokuserat på sund konkurrens i arbetskraften. Det är en insats som riktar sig mot fackförbund och myndigheter och som syftar till att göra byggbranschen mer attraktiv för alla slags personer. Framförallt har det handlat om att göra branschen mer attraktiv för kvinnor, då det kan vara en utmaning att få dem att stanna.

Nu efter valet hoppas Sveriges byggindustrier på ny fart i diskussionen om boendefrågor.

Organisationens konjunkturprognos publiceras i oktober. Den ges ut två gånger per år.

Ytterligare ett fokusområde i det pågående arbetet är gemensamma riktlinjer för bland annat avfallshantering.

Reflektioner på SCB:s lägesrapporter:

Fråga om projektet att samla in bygguppgifter via nya källor; finns det någon tidplan för arbetet? Sveriges byggindustrier är intresserade av ett resultat i projektet. SCB svarar att projektet har varit vilande under en tid, men att det ska starta upp nu igen. Det är dock brist på IT-resurser för detta. Ledningen på datainsamlingsavdelningen jobbar dock på att få IT-resurser, då projektet är viktigt och behöver prioriteras.

Fråga om lägesrapporten rörande undersökningen *Hushållens boendeuppgifter*, där det stod att hushållens totala uppgifter ska beskrivas på ett nytt sätt och att det inom några år kommer innebära förändringar för undersökningen. Kan SCB berätta mer om detta?

Efter mötet svarar SCB att undersökningen Hushållens utgifter (HUT) genomfördes senast år 2012. Sedan dess har undersökningen startat vid ett tillfälle, men SCB tvingades då avbryta efter en tids insamling, på grund av den låga svarsfrekvensen.

Under de senaste åren har flera projekt genomförts för att undersöka möjligheterna till att höja svarsfrekvensen och övrig kvalitet i HUT. Projekten har haft delvis olika fokus. De tidigaste inriktades mot att ta fram åtgärder för att minska uppgiftslämnarbördan. De senare inriktades mot att undersöka användarbehov samt möjligheterna till användning av andra datakällor och verktyg för datainsamling.

Nu pågår ett projekt som ska komma fram till ny design av en undersökning som täcker in hushållens utgifter, inklusive boendeutgifter. Idag är Hushållens utgifter (HUT) och Hushållens boendeutgifter (BUT) två separata undersökningar, men i framtiden räknar SCB med att BUT kommer att vara en del av HUT. Vid en sammanslagning ska projektet ta stor hänsyn till konsekvenserna för BUT. Vilka konsekvenserna blir är i dagsläget inte klart, men SCB tittar på mät- och referenstidpunkter, urvalsstorlekar, urvalsdessign, hur frekvent statistiken kan göras och tabellplaner.

Fastighetsägarna

Planerar ett trepartssamtal med SABO och Hyresgästföreningen för att förbättra den årliga förhandlingen om hyror. Om samtalet inte leder till ett resultat finns planer på att rikta sig till politiker, för eventuella justeringar i lagstiftningen. Fastighetsägarna diskuterar gärna detta mer vid kommande möte med användarrådet.

Under hösten släpps en ny konjunkturprognos.

Vid årsskiftet publiceras resultatet från undersökningen Sverigebarometern. Den baseras på svar från fastighetsägare om hur de ser på branschen, nu och i framtiden.

Fastighetsägarna har med hjälp av SCB tagit fram ett nytt index, kallat Fastighetsförvaltningsindex. Det består av två delar, där den ena avser bostäder och den andra kontor och kommersiella lokaler (butiker m.m.). 200 företag ingår i beräkningen. Indexvärdet ligger nu lite över KPI. Mer information om det finns här: <https://www.scb.se/vara-tjanster/scbs-olika-index/fastighetsforvaltningsindex/>

Lantmäteriet

Myndighetens nya GD har verkat för flera positiva förändringar, särskilt inom digitaliseringsuppdraget. Lantmäteriet är nu inblandad i fem olika regeringsuppdrag kring digitaliseringsfrågan. Den sista leveransen görs till sommaren 2019. Arbetet består framförallt av utredningar, samverkan och förstudier inför framtida satsningar.

Lantmäteriet jobbar med att släppa mer öppna data, men är beroende av nya intäkter för att täcka inkomstbortfall. Under den senaste tiden har intäkterna för fastighetsinformation sjunkit, troligtvis p.g.a. nedgången på bostadsmarknaden. Fastighetsinformationen är inte prioriterad i öppna-data-

planen. Det är framförallt aktuellt att öppna upp mer geodata. Det finns dock en säkerhetspolitisk aspekt som motverkar mer öppna data och som Lantmäteriet behöver hantera.

Myndigheten vill bli mer tillgänglig för medborgarna i landet, genom att själva ta fram användbara digitala lösningar för sina data.

I ett nytt regeringsuppdrag ska myndigheten utreda möjligheter för nya arbetstillfällen i Kiruna, vilka behövs om Radiotjänst läggs ner. Arbetsuppgifter som Lantmäteriet kan erbjuda handlar t.ex. om kvalitetshöjande åtgärder i fastighetsinformationen. För att passa anställda från Radiotjänst behövs dock omfattande utbildningsinsatser. Även Skatteverket och Statens servicecenter har detta uppdrag.

Boverket

Boverket arbetar med flera större nya uppdrag inom områdena arkitektur och gestaltning, digitalisering och inomhusmiljö. Myndigheten har genomfört en organisationsförändring för att anställa 50 nya medarbetare kopplade till uppdragen. Man har infört mobilt arbetssätt och öppnat det nya kontoret i Malmö. Med det hoppas man även på ett bättre förhållningssätt till storstadens möjligheter och utmaningar. Man hoppas även att det kan leda till ett tätare samarbete med universitet i Malmö.

Reflektioner på SCB:s lägesrapporter:

Betonar att *Småhusbarometern* bör vara ännu mer tydlig med vad statistiken avser, d.v.s. att det inte är datum för "handskakningen" utan för lagfarten som avses. SCB ska se över hur det kan förtydligas. Skrivningen som finns i statistiknyheten idag lyder:

"SCB:s officiella fastighetsprisstatistik redovisas efter tidpunkten på köpebrevet, d.v.s. den dag då köparen är ny formell ägare till den förvärvade fastigheten. Den tidsperiod som förflyter mellan kontraktsskrivning och köpebrev är normalt ca 2 månader."

Avseende statistiken *Nybyggnad av bostäder*, så ser Boverket gärna att nettotillskott genom ombyggnad räknas in i den totala byggstatistiken över nytillskott. I annat fall kan det totala byggandet underskattas. SCB svarar att den inledande texten i statistikanalysen inte inkluderar ombyggnad, vilket kan leda till missförstånd. SCB ska se över hur det kan förbättras.

Avseende miljömålsuppföljning och hållbar utveckling, så vill Boverket utveckla indikatorerna för hållbar stadsutveckling. Ett arbete med Naturvårdsverket pågår där. SCB svarar att de redan arbetar med de fastställda Agenda 2030-indikatorer, vilka inkluderar hållbar stadsutveckling. Boverket ser gärna att de utvecklas med fler variabler. SCB föreslår att Boverket kontaktar SCB om detta, för att diskutera det vidare.

Näringsdepartementet

Enheten som arbetar med frågorna planering, byggande och boende har utökats personalmässigt och delats upp i två separata enheter. Den ena arbetar med bostäder och byggande, medan den andra fokuserar på samhällsplanering, där PBL och markfrågor ingår. Nu har enheterna ett bra samarbete, eftersom de

tillhör samma departement och delar lokaler. Men efter valet finns det en risk att de hamnar på olika departement, vilket kan leda till en sämre samverkan.

Frågor om statistik är central i båda enheternas arbete. Finansiering av statistik, anpassad särskilt till enheternas behov, är dock en svår fråga.

7 Klimatanpassning och biologisk mångfald i Malmös plan- och byggprocess.

Föredragande var Annika Kruse, Miljöförvaltningen, Malmö stad.

Av miljöförvaltningens cirka 200 anställda, arbetar ett 70-tal på den miljöstrategiska avdelningen, de flesta av dem med olika strategiska frågor. Där finns även en grupp som arbetar med granskning av kommunala planer, samt en grupp som arbetar med miljöövervakning. Strategiarbetet handlar framförallt om att driva projekt inom området hållbarhet, ofta i samverkan med andra förvaltningar och aktörer i Malmö. Projekten drivs ofta med extern finansiering, från Boverket, Vinnova eller EU.

Malmös nya översiktsplan har visionen att staden kommer att öka kraftigt i storlek. För att möta det på ett hållbart sätt behöver staden bli både tätare och grönare. Det gröna ska bli mer påtagligt och omfatta både stora och små ytor. Tankarna om en grönare stad genomsyrar visionen för Malmö. Det är dock inte specificerat vilken tidshorisont som avses.

Orsaken till att Malmö måste bli tätare, är att den omges av bördig och värdefull jordbruksmark. Därför bör staden växa inåt istället för att ny mark exploateras. Det har varit ett politiskt beslut sedan 7-10 år tillbaka. De fyra ledorden i denna princip är Undvika, Minimera, Kompensera, Ersätta.

I stadens strategi för arkitektur och gestaltning ingår förstärkning av mötesplatser, gröna strukturer och nyttjande av ekosystemtjänster.

I arbetet med anpassning för ett varmare klimat har man principen att ny bebyggelse ska förläggas minst tre meter över dagens havsnivå. Det ska tas fram en långsiktig strategisk plan för kustskydd. Idag befinner sig stora delar av stadens bebyggelse under 3-metersnivån.

I klimatarbetet har risker för och konsekvenser av översvämningar kartlagts. Man har då tittat på skyfall, avrinning, avloppssystem etc. Malmö är en mycket platt stad, där det är ont om naturliga dagvattenrecipienter. Efter den översvämning som drabbade Malmö 2014, har en strategisk skyfallsplan tagits fram. Den ska kompletteras med en åtgärdsplan, där hälsa och säkerhet prioriteras.

I detaljplaner för staden ska insatser vid skyfall ingå. Varje plan ska beräkna detta och ta hand om sitt eget vatten. Miljöförvaltningen ställer kontrollfrågor mot detaljplanerna, avseende ekosystemtjänster och gröna värden. Exempel på frågor är om kartläggning av ekosystemtjänster har gjorts, samt om stadens grönytefaktor uppfylls. Kontrollfrågor om detaljplanernas vattenhantering ställs också, t.ex. om skyfallsplanen beaktas och hur dagvatten hanteras.

VA Syd arbetar också med skyfall, exempelvis i form av informationsarbete och ersättningar för insatser.

Frågan om översvämning är ny för planprocessen i staden. En bra rutin för arbetet saknas därför. Det är även ett problem att mycket av arbetet är uppdelat på olika sektorer och bedrivs i stuprör. Det behövs ett bättre och bredare samarbete.

Annika visade exempel från stadsdelen Augustenborg och Bo01-området i Västra hamnen. Där finns flera bra exempel på utformningen av ekosystemtjänster, framförallt avseende dagvattenhantering. Arbetet har dock bedrivits i dessa enskilda projekt och med liten spridning till andra byggprojekt i staden.

Ett projekt som hade en bredare ansats var BiodiverCity som handlade om biologisk mångfald, grönytor och ekosystemtjänster, där man ville visa på fördelarna med gröna ytor i staden. Samverkan och lärande över gränser var viktiga delar av arbetet. Resultatet blev 40 olika fysiska gröna lösningar i Malmö, i form av exempelvis gröna tak och urbana biotoper på marknivå. Dagvattenhanteringen var en central fråga i projektet.

Rådet diskuterade Kalkbrottet väster om Malmö, som vi passerade på bussturen innan mötet. Annika berättade att det är ett naturreservat för bevarande av biologisk mångfald och tätortsnära natur, med höga upplevelsevärden. Området hålls vattenfritt genom pumpning. Av säkerhetsskäl är området inte öppet för allmänheten att besöka. Men utsikten in över området är god.

Rådet undrade hur mycket av det strategiska miljöarbetet som drivs av nationella regelverk och hur mycket som är specifikt för Malmö stad. Hur finansieras åtgärder? Annika svarade att själva upprättandet av åtgärder kostar mycket lite avseende markarbeten och byggkostnad, så länge som det görs samtidigt som själva byggandet. Det är dyrare att genomföra åtgärder i redan uppbyggda stadsdelar.

I Malmö stad är grönytefaktor inte ett tekniskt särkrav. Modellen används så länge som det inte prövas som lagligt krav. I Bo01-projektet blev grönytefaktor ifrågasatt, men det är den inte idag.

Rådet diskuterade hur värdering av träd kan göras. Annika berättade att man i forskning har översatt trädens värden till monetära värden. Inköpspriset av ett träd är ett sådant mått. SCB har i tidigare projekt försökt beräkna monetära värden av ekosystemtjänster. De skulle kunna få hjälp av de studier som Malmö använder i sitt arbete.

8 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

9 Summering och avslutning

Ordföranden summerade och avslutade mötet.